

Konservatorn

BEVARAR JÄGARNAS JAKTMINNEN!

Till att börja med finns det nog olika sorters konservatorer. Den ene ger sig på en rent teknisk återgivning av det vilda djuret, medan en annan bedriver en mer konstnärlig gärning i någon mening. Man försöker verkligen ge sitt objekt känslan av att vara levande igen.

En del konservatorer till och med följer med sina kunder på jakten för att få se det vilt som de sedan ska återskapa på konstgjord väg med skinn, verktyg, lera och modeller.

Konservatorns vardag består ofta i mycket mer än själva "uppstoppandet". De kokar vildsvinsbetar och horn och monterar dessa. Johan Pakh gör sina egna träsköldar och montageplattor till både pannmontage och de andra montageformer som han har på sin repertoar.

Mannekänger

När vi lyfter på locket till denna smått fördolda verksamhet blir jag först fascinerad över att det finns en hel bransch med leverantörer som bistår konservatorerna. Jag tänker främst på de skumplastmodeller, i branschen kallade mannekänger, som man trär upp själva skinnen på. Dessa beställs enligt ett måttssystem så att man får just den storlek man behöver. Någon levererar ögon och tandförsedda gap med tunga för bogmontage eller för den

Jägare har i alla tider tagit troféer av sina fällda byten. Detta gör vi fortfarande och en del gör det i större utsträckning än andra och låter en konservator göra jobbet åt sig. En väl tillvaratagen trofé är inte bara ett trevligt minne, utan kan även vara en fin prydnad för jägarens hus.

Men hur går det egentligen till? För att få veta konservatorns hemligheter har vi besökt Johan Pakh på Mariefreds Vilt & Konservatorteknik.

text & foto: Mikael Grennard

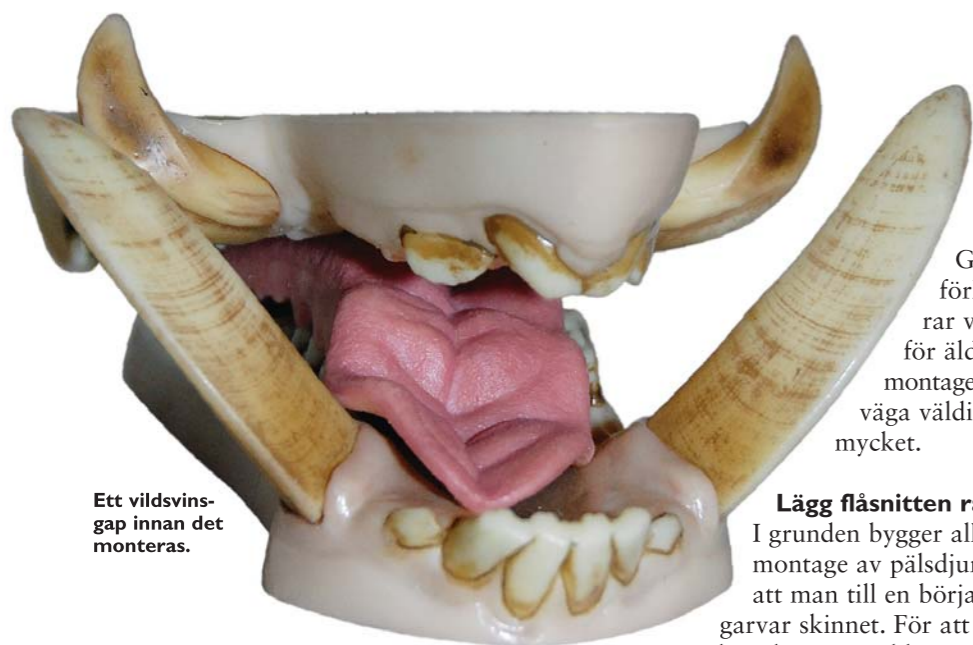

Vildsvinspälens har precis tagits ur konserveringsvätskan. Eventuella hål sys igen och en sista putsning med skalpellen sker.

Öga monteras med modellera.

"Johan Pakh får liv i vildsvinsgalten!"

Johan penslar ut det lim som sedan kommer att fästa pälsen vid mannekängen.

Ett vildsvinsgap innan det monteras.

Gipset förklarar varför äldre montage kan väga väldigt mycket.

Lägg flåsnitten rätt

I grunden bygger alla montage av pälsdjur på att man till en början garvar skinnet. För att få ett bra skinn att jobba med kräver detta att jägaren först måste flå djuret på rätt sätt. Bland annat genom att lägga snitten på rätt ställe för att de inte ska synas på det kommande montage.

– Vid bogmontage är det lämpligt att lägga flåsnittet på ovansidan av nacken, menar Johan. Nästan alla montage hänger så att man inte ser ovansidan på dem. Då syns det inte om jag sytt ihop den i nacken.

– Har du planer på att montera något du skjutit så se till att ta reda på det lämpligaste flåsät-

tet i stället för att förstöra dina möjligheter till ett bra montage.

De flesta arbeten Johan får är bra, men ibland är de så dåliga att han helt enkelt måste ta pälsen från ett annat djur.

Imponerande hantverk

Det kan låta enkelt, men mycket av själva hantverket ligger i att kunna flå djuren rätt. Det är onekligen imponerande att se Johan flå huvudet på ett djur. Det gäller att få allt rätt runt öron, läppar och ögon. Sedan skrapas all vävnad som fett, kött och brosk bort. Johan petar ur kaviteter som öron, klor och klövar. Han öppnar läppar och ögonlock så att även dessa kan konserveras på rätt sätt. Sedan tvättas och garvas skinnet vilket innebär att det läggs i konserveringsvätska.

– Alla har nog sitt eget recept, men i grunden består den av vatten, salt, myrsyra och luthan. I denna vätska ska skinnet ligga någon vecka innan det är klart. Är det bara skinnberedning ska

skinnet torkas, långpälssade djur tumlas med sågspån.

Glasfiberspäckel

Ska skinnet monteras så torkas det först då det sitter monterat på sin mannekäng. Monteringsarbetet börjar med att Johan formar öronen genom att fylla dem med snabbhårdande glasfiberspäckel. I öronen stoppar han även en grövre ståltråd för att kunna fästa dem i skumplasten.

– Med ståltråden kan jag även justera hur öronen är vinklade på det slutliga montage, säger Johan.

Innan djuret flåddes togs ett antal mått som ligger till grund till den modell som beställts och i detta läge sitter monterad på Johans arbetsrigg. Denna förses sedan med ögon, samt de horn eller betar som ska sitta på det färdiga montage.

Montaget växer fram

I vissa fall har speciella drag modellerats fram med modellera. Modellen penslas med helt van-

Pälsen fästs upp på mannekängen med spik.

Läppar och tryne fixeras på rätt plats med hjälp av nål och spik.

Nu börjar det likna något.

Ögonen läggs till rätta och fixeras med nålar.

Genom att fylla öronen med glasfiberspäckel formas dessa till naturligt utseende.

Johan justerar blicken på vildsvinet. Ögonen får ju inte titta åt olika håll.

Pälsen träs över mannekängen.

Montage på tork.

ligt trälim som tillsammans med nubb kommer att vara det som fäster skinnet på modellen. Skinnet monteras och fästs till en början med spik och nålar på de viktigaste platserna som tryne, panna, runt ögon och mungipor. Sedan vidtar ett justerande, pillande och modellerande och långsamt träder det blivande montaget fram.

Johan fäster läppar med nålar inne i munnen, ögonlocken petas in och fästs upp på ögongloben så att det ser naturligt ut. Det är onekligen fascinerande att stå bredvid och se hur en hantverkare får en blöt päls att helt plötsligt framträda som ett levande djur.

Slutlig makeup

Framför mig finns nu en vildsvinsgalt som ser mycket imponerande ut, men det är fortfarande långt innan kunden kan hänga den på sin vägg. Först och främst ska montaget torka mellan tre och fyra veckor beroende på storlek.

– Innan leveransen ska även en sista makeup läggas med penslar och färg för att få fram

det där sista som gör montaget levande. Viss vävnad tappas sin ursprungliga färg och måste därför bättras på av konservatorn.

Det finns inga direkta skolor för att bli konservator utan man får lära sig själv via böcker eller gå i lära hos någon.

– Förutom att man bör vara allmänt händig tror jag att man behöver ett stort naturintresse och någon form av konstnärlig ådra, avslutar Johan.

Fakta:

Johan Pakh sadlade om

Johan är en 48-årig civilekonom som ledsnade på livet i finansvärlden och köpte sin gård Lilla Koltorp, utanför Mariefred, 1995. På kvällar och helger byggde han med kamraters hjälp sitt efterlängtnade kronhjortshägn.

På sin fritid lärde han sig även konservatoryrket och kunde år 2000 lämna in sin avskedsansökan till sliplivet och lever sedan dess på konservatoryrket, gården och viss näring kring denna.

Johans stora intresse och specialistkompetens ligger inom trofébärande klövvilt och björn.